

УДК 373.21:37.013 (091)

О. О. ФУНТІКОВА

доктор педагогічних наук, професор
Класичний приватний університет

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА СУЧАСНІ АСПЕКТИ

У статті викладено історико-педагогічні та сучасні аспекти дошкільної освіти, розкрито її взаємозв'язок з іншими ланками освітньої системи. Доведено вплив соціальних обставин, минулого партійного курсу на формування й виконання відповідних завдань в освіті, зокрема в дошкільній. Охарактеризовано нормативні документи, які безпосередньо впливали на зміст дошкільної освіти; конкретизовано завдання для науковців у здійсненні пошуку щодо зняття суперечностей, які стримували ефективну діяльність дошкільних навчальних закладів. Проаналізовано актуальні теми досліджень на рівні дошкільного навчального закладу, педагогічного коледжу й педагогічного інституту післядипломної освіти. Відзначено вплив суспільного устрою на формування соціальних ідеалів у підростаючого покоління. Доведено, що панівна суспільна парадигма завжди впливає на освіту й виховання молоді та її результати.

Ключові слова: дошкільна освіта, історія, педагогіка, дошкільний навчальний заклад.

Актуальність заявленої в назві статті проблеми зумовлена тим, що освітня, навчально-виховна діяльність дошкільних навчальних закладів має свою історію становлення й розвитку у вітчизняному сучасному освітньому просторі, яку необхідно осмислювати та узагальнювати. З другої половини ХХ ст. дошкільна освіта визнана першою ланкою системи освіти, що на законодавчому рівні відображено в Законі України “Про дошкільну освіту” [20]. Він дав великий простір для моделювання освітньої діяльності з використанням різних програм, підходів, принципів, здійснення сучасних досліджень у галузі дошкільної педагогіки.

Діяльність дошкільних навчальних закладів була регламентована такими нормативними документами, як Закони України “Про освіту” [21], “Про охорону дитинства” [22]. Саме завдяки цим законодавчим ініціативам стало можливим осягнути історичні шляхи становлення дошкільної освіти, зрозуміти прогалини у відтворенні стійких історичних здобутків в освітньому просторі, визначити експериментальне поле діяльності для успішного вирішення сучасних дошкільних завдань та окреслити перспективу.

На вектор розвитку дошкільної освіти також впливають своєчасні дослідження, спрямовані на вирішення низки суперечностей, які стримують розв'язання наукових педагогічних проблем. Аналіз праць у галузі освіти свідчить, що науковці виявляють інтерес як до історично-педагогічної тематики, так і до сучасної. Проблема розвитку дошкільної освіти в Україні порушена в дослідженнях багатьох учених, зокрема: розвиток національної освіти в Україні – М. Євтух [8], В. Кремень [9], М. Стельмахович [25], О. Сухомлинська [27] та ін.; концептуальні положення українсь-

кої національної дошкільної освіти – Л. Артемова [1], Л. Батліна [3], І. Бех [4], А. Богуш [6], З. Борисова [7], О. Кононко [10], Н. Кудикіна [14], Л. Пісоцька [18], Т. Поніманська [19] та ін.; історико-педагогічний розвиток дошкільної освіти та його зміст – Г. Беленька [5], Н. Лисенко [15], З. Нагачевська [16], Т. Слободянюк [24], Т. Степанова [26], І. Улюкаєва [28].

Мета статті – розкрити історико-педагогічні та сучасні аспекти дошкільної освіти і їх взаємозв'язок з нормативною базою та панівними суспільними парадигмами, які вплинули на зміст дошкільної освіти й визначили вектор розвитку.

Дошкільна освіта тісно пов'язана як з нормативною базою, так і з дослідженнями, покликаними покращити результати в освітній, навчально-виховній діяльності дошкільних навчальних закладів.

Розвиток вітчизняної дошкільної педагогіки як науки (1960 р. – початок ХХІ ст.) супроводжувався історико-педагогічними, історико-теоретичними та історико-хронологічними проблемами її становлення й відсутністю критичного аналізу факторів, які впливають на цей процес. Суспільство має соціальне замовлення на вирішення вищезазначених проблем, про що свідчать нормативно-правові документи. Окреслений період (60-ті рр. – початок ХХІ ст.) у науковій літературі визначено як найбільш плідний у розвитку педагогічної думки, попри кризові явища в освіті. Так, накопичено емпіричні та експериментальні дані про виховання дітей дошкільного віку, є доступ до історіографії, що дає можливість осмислювати, систематизувати та узагальнювати передумови й чинники розвитку дошкільної педагогіки. Водночас сутність та зміст розвитку дошкільної педагогіки як науки в контексті нарощування соціально-економічних проблем та зміни соціально-політичного устрою суспільства на принципово інший не були предметом спеціального наукового пошуку, тоді як на сьогодні значно посилюється науковий інтерес громадськості до вирішення історико-педагогічних проблем, актуалізована можливість об'єктивного висвітлення педагогічних явищ, фактів, подій, які були основою для розвитку дошкільної педагогіки. На нашу думку, необхідно осмислити новий статус дошкільної педагогіки, її функції, завдання та перспективи.

Історико-педагогічною проблемою розвитку вітчизняної дошкільної педагогіки як науки в досліджуваній період, яка вже зазнала наукового критичного осмислення, є особливий вплив партійної ідеології на зміст навчальних програм з дошкільної педагогіки з урахуванням імперативних вимог до педагогів щодо їх активної критики буржуазних педагогічних теорій, концепцій, зарубіжних дошкільних програм виховання дітей з використанням партійного підходу.

У наукових працях недостатньо відображено світову кризу освіти, зокрема дошкільної. Потребує нового розуміння теоретичне оформлення загальнокультурної парадигми виховання молоді на позиціях марксистської моралі, обґрунтування морально-ціннісної проекції в поєднанні інтересів суспільства й держави на тлі зростання кризових явищ у вихованні мо-

лоді у другій половині ХХ ст. Вимогою сьогодення є обґрунтування та наукове передбачення поліваріативності програм виховання й навчання дітей дошкільного віку на різних філософсько-методологічних та антропологічних засадах як системотвірної основи діючої дошкільної освіти і її відображення в теоретичному змісті дошкільної педагогіки як науки.

Педагогічна спільнота завжди наполягала на тому, що наукова розробка проблем, пов'язаних із визначенням інноваційного змісту дошкільної освіти, може збагатити дошкільну педагогіку як науку; створить можливість для розвитку педагогічної методології, її філософського й антропологічного осмислення, а нове формування освітньої ідеології на національних ідеях та педагогічній спадщині, неупереджене використання світового досвіду виховання, посилення наукових зв'язків позитивно вплинуть на розв'язання історико-теоретичних проблем, наповнять дошкільну педагогіку новими національними ідеями й сучасними концепціями, які можуть протидіяти метафізичності, інтуїтивному способу мислення педагогів, послабити зв'язок субстанційної онтології з натуралізмом.

Історико-теоретична проблема розвитку дошкільної педагогіки як науки відображає пошук учених з метою обґрунтування теоретичних засад формування особистості на принципах гуманізму, орієнтирів на самоцінність дитинства, шляхів творчого зростання дітей з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

За допомогою методу періодизації та розробки критеріїв можна встановити хронологічні послідовні етапи розвитку дошкільної педагогіки й усунути історико-хронологічну проблему, кількісно та якісно відобразити відокремлені рубежі становлення й розвитку дошкільної педагогіки як науки.

Але подальший розвиток дошкільної педагогіки як науки стримується відсутністю узагальненого комплексного аналізу значної кількості історіографічних наукових праць із теорії й практики дошкільного виховання та навчання дітей дошкільного віку, певних аспектів історії дошкільної педагогіки, відсутністю єдиного методологічного, теоретичного й системного підходів у розв'язанні окресленої проблеми. Існуюча фрагментарність у публікаціях не дозволяла раніше уявити цілісну картину розвитку дошкільної педагогіки як науки. Ефективне планування наукових довгострокових досліджень, які б дали нові уявлення про дитинство, закономірності виховання й навчання дитини дошкільного віку в сучасних умовах, розробити стратегічний курс безперервної освіти, зокрема дошкільної, неможливо без подолання окреслених суперечностей.

Сучасна стратегія реформування дошкільної освіти на початку ХХІ ст. вимагає принципово нових наукових досліджень у галузі дошкільного виховання й навчання на підставі осмислення та узагальнення історичного досвіду розвитку вітчизняної дошкільної педагогіки як науки, упровадження новітнього змісту виховання й навчання дітей дошкільного віку, інноваційної підготовки майбутніх вихователів до педагогічної діяльності.

Наукова проблема є надзвичайно актуальною, про що свідчать нормативно-правові акти: Закони України “Про дошкільну освіту” (2001 р.), “Про охорону дитинства” (2008 р.), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. (2011 р.), Державна цільова соціальна програма розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року (2011 р.), Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція, 2012 р.).

Вивчення генези вітчизняної дошкільної педагогіки (1960 р. – початок XXI ст.) є дійсно своєчасним явищем у науковому житті педагогічної спільноти, а розкриття методології, тематики науково-педагогічних досліджень у зазначений період надасть певні довгострокові орієнтири для перспективних пошуків у галузі педагогічної науки [23].

Розвиток навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх вихователів у вищих навчальних закладах України (друга половина XX ст.) супроводжувався історико-педагогічними проблемами розвитку навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх педагогічних кадрів у ВНЗ. Для вирішення зазначеної наукової проблеми проаналізовано стан вивченості проблеми в історико-педагогічній ретроспективі та в сучасності, визначено коло наукових питань щодо організації навчально-методичного забезпечення підготовки фахівців дошкільного виховання: передумови, етапи, характеристики, ретельно описано досвід навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх вихователів у ВНЗ.

Нині ми є свідками такої ситуації: те, що студенти вивчали в педагогічних інститутах, наприклад, дальтон-план, проектна діяльність, сенсорне виховання М. Монтесорі, концепція Кілпатрика, наразі є дієво-прикладним інструментом у практиці початкової школи й дошкільних закладів. Так, наприклад, вальдорфський рух, започаткований у 1919 р. за ініціативою антропософа Р. Штайнера (1861–1925 рр.) у німецькому місті Штутгарті, привів до таких суттєвих результатів: у 1970 р. у 20 країнах світу діяло 90 вальдорфських шкіл, а сьогодні в 67 країнах працюють понад 1000 таких шкіл, з них 72 – у Латинській Америці, 22 – в Африці, 108 – у Східній Європі, 44 – в Азії. Ми бачимо лінійно-цикловий рух: історія педагогіки стає сучасністю, а сучасність – її історією.

Популяризаторами методу проектів на початку XX ст. у США були Д. Дьюї, В. Кілпатрик, Г. Коллінгс, Г. Стивенсон, Е. Торндайк. Проектна діяльність дитини, яку студенти вивчали як історію педагогіки, має своє продовження: доповнюється історія методу проектів (С. Гончаренко, О. Савченко).

Становлять науковий інтерес здобутки у формуванні професійно-етичної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі фахової підготовки. На актуальності теми наголошено в низці державних нормативно-правових документів, де концепт дитинства визначено як унікальний період формування основних якостей дитячої особистості, що спрямовує її подальшу індивідуальну траєкторію в житті, зокрема її етичні складові свідомості, почуттів та поведінки. Вихователь до-

шкільного навчального закладу має безпосередній стосунок до особистості дитини, її умов життя та впливає на свідомість дітей дошкільного віку.

Розглядається формування професійно-етичної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі фахової підготовки як психолого-педагогічна проблема. Такі поняття, як “концепція” і “модель”, відображено в контексті концептуальних засад формування професійно-етичної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі фахової підготовки. Пошук присвячений експериментальній перевірці ефективності моделі формування професійно-етичної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі фахової підготовки.

Така послідовність викладу теоретико-експериментального матеріалу має свою логіку. Розкрито сутність поняття “*професійно-етична компетентність майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів*” як динамічної комбінації знань, умінь, навичок, досвіду та системи ціннісних орієнтацій і переконань, що визначає здатність особистості цілеспрямовано й професійно гуманізувати внутрішній світ дитини, утверджувати ідеали добра, честі й справедливості у вихованні, навчанні та в людських взаєминах.

Наше ознайомлення із сучасними зарубіжними публікаціями з цієї проблеми, наприклад: “California Early Childhood Educator Competencies Developed collaboratively by the California Department of Education” (2011 p.); “Early Childhood Educator Competencies A Literature Review of Current Best Practices, And a Public Input Process on Next Steps for California” (2008 p.); “The Level of Moral Competence Among Sample of Hashemite University Students” (2014 p.) “Preschool teacher competence viewed from the perspective of students in early childhood teacher education” (2014 p.) тощо, свідчить, що ця проблема викликає значний інтерес як теоретиків, так і практиків, які вирішують важливі практичні завдання у вихованні й навчанні дошкільників. Зарубіжні дослідники відзначають, що етичні уявлення дитини випереджають її моральну поведінку. Дошкільники розуміють моральні норми як засвоєння правил, але не часто ними керуються. Цікавим є той факт, що науковці називають дев’ять сфер, які дитина засвоює в дошкільному віці. Вихователь повинен мати відповідну компетентність. Кожна компетентність має шість рівнів засвоєння з боку вихователя: від елементарного (перший рівень) до найвищого (шостий рівень).

Формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільного виховання в педагогічних коледжах пов’язано зі зростанням вимог суспільства до якісної підготовки майбутніх вихователів, зокрема в аспекті їх професійної компетентності, що дасть змогу успішно здійснювати професійну діяльність, зокрема освітню в дошкільних навчальних закладах, після закінчення педагогічного коледжу.

Ця робота відображає сутність і характеристику професійної компетентності фахівця дошкільного виховання, аналіз стану формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільного виховання в пе-

дагогічних коледжах. Охарактеризовано модель і технологію формування професійної компетентності майбутніх фахівців з дошкільного виховання в педагогічних коледжах, експериментально перевірено формування професійної компетентності фахівців дошкільного виховання в педагогічних коледжах.

Розвиток професіоналізму вихователів дошкільних навчальних закладів у системі післядипломної освіти пов'язаний з вимогами суспільства до якісної підготовки фахівців дошкільних навчальних закладів у системі післядипломної освіти, які могли б успішно здійснити повноцінний розвиток дитини у ДНЗ на принципах дитиноцентризму, що забезпечується високим рівнем професіоналізму вихователів. Успішне вирішення низки завдань щодо розвитку професіоналізму вихователя ДНЗ стримує нерозробленість низки показників, таких як: гармонійність внутрішньої та зовнішньої мотивації особистісно-професійного розвитку, усвідомлення вихователем індивідуального значення професіоналізму педагогічної праці, інтерес до розвитку власного професіоналізму, активно-позитивне ставлення до самотрансценденції.

Ідею виховання моральної особистості у вітчизняних освітніх і виховних концепціях та програмах (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) обґрунтовано шляхом критичного аналізу нормативно-правових документів досліджуваного періоду, вітчизняних освітніх і виховних теорій, а також визначення сутності наукової проблеми, системи суперечностей, які стримують рефлексію ідеї виховання моральної особистості та її теоретичну реконструкцію (К. Кучина, 2015).

Розвиток цієї ідеї в суспільстві мав важкий історичний шлях. Наприклад: *1975–1980 рр. завершено теоретичне оформлення загальнокультурної парадигми морального виховання* в категоріях сутності, структури й функцій марксистської моралі; оволодіння комуністичною ідеологією підростаючим поколінням у контексті державної політики в освіті; формування суспільних ідеалів, політичної свідомості, комуністичної переконаності, колективізму за формулою “Не знаєш – навчимо, не можеш – допоможемо, не хочеш – примусимо” з опорою на систему вимог.

Підручники “Марксистська етика” (А. Титаренко, 1980 р.), “Усвідомлення і неусвідомлення в моральній поведінці особистості” (Б. Ніколаїчев, 1976 р.), “Проблеми моральності” (О. Дробницький, 1977 р.), колективна монографія “Моральне виховання” (1979 р.), колективна монографія “Моральний вибір” (1980 р.) узагальнюють теоретичні здобутки і спрямовують подальший науково-теоретичний пошук конкретизації моральних орієнтирів у вихованні особистості; конкретизують низку моральних проблем, сутність морального виховання та морального вибору особистості.

Робота педагогів зосереджена на вихованні моральних якостей, формуванні інтересу до політичних знань, вихованні на бойових, трудових традиціях партії і народу на основі широкого вивчення праць В. Леніна, К. Маркса, Ф. Енгельса.

Наведена проблематика морального виховання також відображена в роботі дошкільних навчальних закладів, наприклад: взаємозв'язок дитячого садка, родини й громадськості в діяльності з комуністичного виховання дітей дошкільного віку (м. Белгород, 1976 р.); моральне виховання дошкільників: формування суспільних взаємин у грі (м. Київ, 1974 р.); моральне виховання дітей дошкільного віку (м. Київ, 1974 р.)

У 1981–1985 рр. спостерігається зростання кризових явищ у суспільному вихованні молоді. Низка дисертацій присвячена завданням комуністичного виховання (1981 р.), організації ідейно-виховної роботи комсомолу (1984 р.). Монографія Л. М. Архангельського “Марксистська етика: предмет, структура, напрям” (1985 р.) – це спроба науковців призупинити зростання кризових явищ у суспільстві, зокрема в освіті. У цей період відбувається посилення ідеологічних складових у вихованні молоді (1984 р.); трансформація теоретичного знання про мораль до розуміння “соціалістичної моралі” (1985 р.).

Студенти педагогічних факультетів в інститутах навчаються за підручником “Дошкільна педагогіка: методика і організація комуністичного виховання у дитячому садку” (1983).

У 1986–1988 рр. робиться системна спроба подолати кризові явища в моральному вихованні молоді на основі перебудови суспільства в усіх галузях: розробляють методики дослідження моральних феноменів (1986 р.); перекладають цінності загальнолюдської моралі мовою практичних дій, політики, економіки, культури (В. Біблер, 1988 р.; М. Бахтін, 1988 р.; А. Гусейнов, 1988 р.); описують формування морального обличчя особистості (1986 р.). Зокрема, у “Вчительській газеті” надруковано декларацію групи вчителів, що дістала назву “педагогіка співробітництва” (1986 р.). Опубліковано Концепцію нової демократичної школи (1988 р.).

У 1989–1990 рр. здійснюється теоретичне обґрунтування морально-ціннісної проєкції в поєднанні інтересів особистості, суспільства та держави. Науковці аналізують співвідношення моралі й реальних звичаїв (Ю. Смоленцев, 1989 р.), переробляють словники з етики, здійснюють легітимізацію інтегративної етичної ідеї для створення нової суспільної парадигми (1989 р.) та оформлюють категорію “виховання” в термінах гуманістичних і духовно-творчих канонів моралі (1990 р.).

Дошкільна освіта в зазначений період також переосмислює попередні надбання в галузі морального виховання дітей дошкільного віку, здійснює активний пошук нових концептів, про що свідчить актуалізація проблем українського національного дошкільля (Київ, 1996). Побачили світ випуск нових програм виховання й навчання дітей дошкільного віку: “Малятко” (Київ, 1990); “Дитина в дошкільні роки” (Запоріжжя, 1991); “Ладуськи” (Київ, 1992) тощо.

Таким чином, після 1990-х рр. починається наступний період теоретичного обґрунтування *нової національної парадигми освіченої та моральної особистості* в термінологічній системі: виховний ідеал, особистість,

родина, патріотизм, громадянство, духовність, гуманістичність. Наведемо деякі освітні й виховні концепції того періоду.

1. *Освітні концепції та програми.* Концепція освітньої реформи на засадах християнських цінностей (Б. Огульчанський, 1999 р.); Концепція “Рівний – рівному” (В. Оржеховська, О. Пилипенко, 2002 р.); Національна доктрина розвитку освіти в Україні в XXI столітті (2002 р.).

2. *Виховні концепції та програми.* Концепція виховання особистості (І. Бех, 1991 р.); Концепція виховання підростаючих поколінь суверенної України (О. Киричук, 1991 р.); Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти (1996 р.); Програма родинно-національного виховання та навчально-тематичний план педагогічної освіти батьків (В. Постовий, Т. Алексеєнко, О. Докукіна, 1997 р.); Особистісно орієнтована модель виховання (І. Бех, 1998 р.); Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності (О. Сухомлинська, М. Боришевський, К. Чорна, 2000 р.); Концепція виховання гуманістичних цінностей (І. Бех, 2005 р.); Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді (І. Бех, К. Чорна, 2006 р.).

Висновки. Зміст дошкільної освіти, її взаємозв’язок з іншими ланками освіти можна зрозуміти тільки в контексті історико-педагогічних та сучасних підходів. Темпоральна циклічність історичних надбань у педагогіці спостерігається в сучасності та оформлюється як в історичних, так і в сучасних педагогічних термінах. Історична педагогічна спадщина, якщо вона була продуктивною свого часу та мала високі освітні або навчально-виховні результати, знаходить своє місце в освітній діяльності педагогів, але у взаємозв’язку із сучасними дидактичними інструментами. Існуюча соціальна парадигма разом з нормативною базою спрямовують пошук для виконання освітніх, навчально-виховних завдань. Але тільки через десятиліття буде можливість проаналізувати їх результати.

Список використаної літератури

1. Артемова Л. Історія педагогіки України : підручник. Київ : Либідь, 2006. 424 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція) / наук. кер. А. Богуш. Київ : Ред. журн. “Вихователь-методист дошкільного закладу”, 2012. 30 с.
3. Батлина Л. В. Становление и развитие общественного дошкольного воспитания в СССР (1917–1941 гг.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 1983. 19 с.
4. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : наук-метод. посібник / Інститут змісту і методів виховання. Київ, 1998. 204 с.
5. Беленька Г. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання : монографія. Київ : Світоч, 2006. 302 с.
6. Богуш А. Вектор наступності державних стандартів дошкільної і початкової освіти. *Дошкільне виховання*. 2012. № 7. С. 20–23.
7. Борисова З. Н. Історія дошкільної педагогіки : хрестоматія : навч. посібник для дошкільних відділів пед. ін-тів та пед. училищ / упоряд. і авт. вступ. нарисів З. Н. Борисова, В.З. Смаль. Київ : Вища школа : Головне вид-во, 1974. 319 с.
8. Євтух М. Б. Розвиток освіти і педагогічної думки в Україні (кінець XVIII – перша половина XIX століття) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Київ, 1996. 70 с.
9. З доповіді Міністра Кременя В. *Дошкільне виховання*. Київ, 2000. № 9. С. 4.

10. Кононко О. Л. Особистісна орієнтація – пріоритет сьогодення. *Дошкільне виховання*. 2007. № 5. С. 3–6.
11. Концепція національного виховання. *Освіта*. 1994. 26 жовтня. С. 5–12.
12. Концепція розвитку дошкільної освіти на 2010–2016 рр. : Проект. URL: http://www.mon.gov.ua/proekt_koncepcii_rozvytku_doshkilnoyi_osvity_Ukrainy_2010-2016.
13. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років : Проект. URL: <http://osvita.ua/news/43501/>.
14. Кудикіна Н. В. Теоретичні засади педагогічного керівництва ігровою діяльністю молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Інститут педагогіки АПН України. Київ, 2004. С. 14–34.
15. Лисенко Н. Нові підходи до організації методичного забезпечення педагогічного процесу в ДНЗ у руслі європейських освітніх інновацій. *Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка*. Івано-Франківськ : Плай, 2008. Вип. XXIV. С. 177–185.
16. Нагачевська З. І. Становлення та розвиток українського суспільного дошкільного виховання в Східній Галичині (1869–1939 рр.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 1995. 24 с.
17. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки. URL: <http://pon.org.ua/novyny/2446-nacionalna-strategiya-rozvitku-osviti-v-ukrayini.html>.
18. Пісоцька Л. С. Соціальна-педагогічні умови управління розвитком дошкільної освіти в регіоні : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 2004. 268 с.
19. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Академвидав, 2004. С. 306–308.
20. Про дошкільну освіту : Закон України від 04.08.2015 № 2628-14. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/498-19>.
21. Про освіту : Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page5>.
22. Про охорону дитинства : Закон України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.
23. Саяпіна С. А. Вітчизняна дошкільна педагогіка як наука: становлення та розвиток (1960 р. – початок XXI століття) : монографія. Слов'янськ, 2016. 414 с.
24. Слободянюк Т. Б. Становлення та розвиток професійної підготовки фахівців з дошкільного виховання в Україні (кінець XIX – початок XX століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 2000. 183 с.
25. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. Київ : Рад. шк., 1985. 312 с.
26. Степанова Т. М. Еволюція змісту дошкільної освіти у другій половині XX століття : монографія. Київ : Слово, 2010. 184 с.
27. Сухомлинська О. В. Періодизація педагогічної думки в Україні: кроки до нового виміру. *Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем*. Київ : А. П. Н., 2003. С. 37–54.
28. Улюкаєва І. Г. Становлення і розвиток дошкільної педагогічної освіти в Україні (1905–1941) : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 1993. 18 с.

Стаття надійшла до редакції 05.09.2017.

Фунтикова О. А. Дошкольное образование: историко-педагогические и современные аспекты

В статье изложены историко-педагогические и современные аспекты дошкольного образования, раскрыто его взаимосвязь с другими звеньями образовательной системы. Показано влияние социальных обстоятельств, руководящего партийного курса на формирование и выполнение соответствующих задач в образовании, в том числе дошкольном. Охарактеризованы нормативные документы, которые непосред-

венно влияли на содержание дошкольного образования; приведены научные задачи для ученых в осуществлении поиска по снятию противоречий, которые сдерживали эффективную современную деятельность дошкольных учебных заведений. Обозначены актуальные темы исследований на уровне дошкольного учебного заведения, педагогического колледжа и педагогического института последипломного образования. Проанализировано влияние общественного строя на формирование социальных идеалов у подрастающего поколения. Доказано, что господствующая общественная парадигма всегда влияет на образование и воспитание молодежи.

Ключевые слова: дошкольное образование, история, педагогика, дошкольное учебное заведение.

Funtikova O. Preschool Education: Historical and Pedagogical and Modern Aspects

The article analyzes historical pedagogical and modern aspects of preschool education. Historical and pedagogical aspects of preschool education are analyzed on the basis of historical works. Modern aspects of preschool education reflect the search for solutions to pedagogical problems on the basis of the influence of state decisions in the field of education. The sphere of preschool education has its own search and its pedagogical decisions. A lot of research work is devoted to the professional and ethical competence of future educators, the development of their professionalism. The interrelation between different aspects of preschool education with other links of the educational system is analyzed. The influence of the social sphere of society, the one-party communist course of the development of society on the formation and fulfillment of educational tasks in the preschool sphere is proved. The normative documents that influenced the content of preschool education are characterized. The scientific tasks for scientists in the search for the removal of contradictions that hampered the effective modern activity of preschool educational institutions were characterized. Current research topics are characterized. Samples were analyzed selectively at the pre-school educational institution, pedagogical college and pedagogical institute of postgraduate education. The influence of the social system on the formation of social and moral ideals in the younger generation is analyzed. It is proved that the dominant social paradigm always influences the education and upbringing of young people.

Key words: preschool education, history, pedagogy, preschool educational institution, future educators.